

ΗΛΙΑΣ Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Γλαῦκ' Ἀθήναζε

Ὁ Θρῆνος τῆς Ἱστορίας

Η γλῶσσα ἢ ἑλληνική ἦταν ἓνα μεγάλο ἀρχεῖο τῆς Ἱστορίας τῶν Ἑλλήνων τῆς κλασικῆς περιόδου. Ἀπ' αὐτὴν μποροῦσαν νὰ διδαχθοῦν τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρό τ' ἐόντα,¹ τὰ τωρινά, τὰ μελλούμενα καὶ τὰ περασμένα.

Οἱ πρόγονοὶ τοὺς διδάχτηκαν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀπ' τὴ φύση, ποὺ τοὺς περιέβαλλε. Διδάχτηκαν καὶ δίδαξαν, κι' ἀπ' αὐτὴ τὴ φυσικὴ διαδικασία ἤχου - φωτός - νόησης παρουσιάστηκαν γιὰ πρώτη φορὰ «τ' ἀνείπωτα, τ' ἀνήκουστα, τ' ἀδιανόητα»².

Αὐτὴ ἡ «διδασκαλία», ἀποτέλεσμα τῶν τριῶν ἀρχικῶν στοιχείων, ἔγινε τὸ τέταρτο καινούργιο ἐρέθισμα, μιὰ νέα ἐκρηξη, γιὰ νὰ ἔρθει στὸ φῶς ἡ νέα γνώση.

Καὶ ἡ γνώση, ποὺ δημιούργησε τὴν δίκην, τοὺς θεσμούς, τὴν Αἰδῶ καὶ τὴν Νέμεσιν, συνέχισε τὴν πορεία της.

Αὐτὴ ἡ γνώση σὰν ἔργο προγονικὸ μιᾶς σειρᾶς πολυάνθρωπης, ποὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ τοὺς «ἄλλοπερ», τοὺς ἄγλωσσους, προχωροῦσε στοὺς «αὐδήεντας», σ' αὐτοὺς ποὺ δέχτηκαν τὴν διδασκαλία τῆς φύσης κι' ἀπέκτησαν γλῶσσα, γιὰ νὰ φτάσει στοὺς «μέροπερ», τοὺς ἀνθρώπους τοῦ «ἔναρθρου λόγου», ὀλοκληρώνονταν μὲ τὴν «νέα ἐκρηξη» ποὺ ἔφερε τὴν «γνώση».

Καὶ ἡ γνώση ἢ προγονικὴ περιέκλειε μέσα της τοὺς κατὰ φύσιν ἀνθρωπίνην προβαδίζοντες, ἐκ τῶν πρώτων

ἀνθρώπων, τῶν θεῶν, τῶν οὐρῶν, κατοίκων τῶν ἀνάρχαιων βουνῶν.

«Γεῖνατο δ' οὔρα μακρὰ θεῶν χαρίεντας εὐαύλους»³ (σχηματίστηκαν τὰ ἐκτεταμένα βουνὰ κατοικίεσ πανέμορφες τῶν θεῶν). Αὐτὴ ἡ φυσικὴ ἐπιλογὴ δὲν ἔγινε ποτὲ αἰτίο ἀμφισβήτησης καὶ σύγκρουσης — καὶ ὁ λόγος: «Πλουτοδοταὶ καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆιον ἔσχον» (εὐεργέται ποὺ χάριζαν τ' ἀγαθὰ στοὺς ἄλλους, καὶ γιὰ ὅλες αὐτὲς τίς πράξεις τοὺς μοναδικὴ ἀναγνώριση καὶ τιμητικὴ διακρίση τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα).

Ὁ Ἀριστοτέλης θὰ γράψει μετὰ ἀπὸ χιλιετηρίδες: «Τέταρτο εἶδος βασιλικῆς μοναρχίας εἶναι αἱ βασιλείαι κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, αἱ ὁποῖαι ἦσαν καὶ νόμιμοι, διότι οἱ πολῖται τὰς ἠθέλον, καὶ κληρονομικαί».⁴ Τί σημαίνει ὅμως αὐτὸ τὸ «νόμιμοι»; Ποιοὺς ἀποκαλεῖ ἡρωϊκοὺς χρόνους; Καὶ γιὰ τὰ δύο ἀποφεύγει ὁ διὰ τῶν πάντων ζητεῖν λόγον⁵ νὰ μᾶς δώσει τεκμηριωμένες ἀπαντήσεις. Γιατὶ ἄραγε;

Ὁ ἥρωσ ὅμως ὑπῆρξε τὸ τέλος μιᾶς μεγάλης περιόδου, ποὺ ξεκινοῦσε ἀπὸ τοὺς οὐρούς θεοῦ καὶ περνοῦσε μέσα στὶς χιλιετηρίδες τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μὲ τοὺς Οὐρανίωνες, τοὺς Τιτᾶνες, τοὺς Διογενεῖς, γιὰ νὰ φθάσει στοὺς «ἄρωες». Αὐτὴ ἡ ἱστορικὴ διαδρομὴ τῆς ἀνθρωπότητος ἀνέδειξε τοὺς «κατὰ φύσιν ἀνθρωπίνην» πρώτους! «Καὶ τὸ γέρας βασιλῆιον ἔσχον».

1. «Θεογονία», στίχ. 38: Ἡσίοδος.

2. Μ. Χάντιγκερ, *Εἰσαγωγή στὴ Μεταφυσικὴ*.

3. Ἡσίοδος, «Θεογονία», στίχ. 129.

4. Ἡσίοδος, «Θεογονία», στίχ. 126.

5. Ἀριστοτέλης, «Πολιτικά», 1285b.

Τό «ὑπόδειγμα ἄνθρωπος», πού θά ἐταξινομοῦντο πάνω στό δικό του ἴχνος ζωῆς οἱ ἄξιοι ὀδηγοί τῶν ἀνθρώπων, ἀποτελοῦσε ἓνα «ὀλοκληρωμένο πρόσωπο». Καμμιά σχέση τοῦ «ἥρωος» μέ τοὺς μεταγενέστερους «ἐξουσιαστές». Καμμιά σχέση μέ τὴν βία καί τό φόβο. Καμμιά σχέση μέ τὸν πόλεμο: Ὁ Δίας μοναδικό του μέλημα εἶχε τὴν «κουροτρόφον εἰρήνην»⁶.

Ἀλλά ἡ φύση μέσα σ' ἓνα «σπασμό γεωλογικό» κατέστρεψε ἄθελά της τὸ δρόμο τῆς γνώσης. Καί ὁ ἥρωος, χτυπημένος ὄχι ἀπ' τοὺς κερανοὺς τοῦ Δία, ἀλλά ἀπ' τὴν λάσπη τῆς Ἱστορίας καί τῆς συμφορᾶς, χάθηκε ἀπὸ προσώπου ἀνθρώπο τῆτος.

Α γνωστο πότε ἄρχισε ξανά ἡ Νέα Ἀνθρώπινη Ἱστορία.

Ὁ χαμένος πολιτισμὸς τῆς «μητρόπολης τῶν ἀνθρώπων» εἶχε διασωθεῖ «ἐν σπέρματι». Τά σύμβολα τῶν πρώτων θεῶν ἐξακολουθοῦσαν νὰ ὑψώνονται σέ ἀρκετὰ σημεῖα τοῦ κόσμου.

Οἱ νέοι ὅμως «Ἑρμη-νευτές» δὲν εἶναι «Ἑρμαῖ», δὲν ἔχουν τὸ προνόμιο νὰ λάβουν ἀπὸ στόματος Διὸς «ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν»⁷.

Ὁ τεχνικός πολιτισμὸς, ἡ γλῶσσα, οἱ θεσμοὶ ἔχουν μεταφουτευθεῖ βεβαίως καί σ' αὐτούς. Ἐχουν μεταφουτευθεῖ! Δὲν γνωρίζουν ὅμως τὰ νοήματα πού περικλείουν, δὲν γνωρίζουν τοὺς σκοποὺς πού ἐπιδιώκουν. Δὲν γνωρίζουν ἀκόμη τὴν τεράστια σημασία τῶν ὄρων τῆς μεταφουτευθείσης γλώσσας.

Τὸ ἀποτέλεσμα τώρα εἶναι ὄχι πρόσωπο, ἀλλά πρόσοψη πολιτισμοῦ.

Οἱ χρυσοστολισμένοι καί μέ ὑπερύψη-

6. Ἀριστοτέλης, «Μετά τά φυσικά», 1012, α, 25.

7. Ἡσίοδος, «Ἔργα καί Ἡμέραι», στίχ. 229.

λα γελοῖα σύμβολα καπελλωμένοι ἐξουσιαστές τῶν ἀνθρώπων, ἀντικαθιστῶντας μέ αὐτὸν τὸν ἀνόητο τρόπο τὴν «φυσική αἴγλη καί γνώση» τοῦ ἥρωα, ἀνέβηκαν πάνω στὰ βάρθρα τῶν θεῶν. Καί ἡ Αἰδώς καί ἡ Νέμεσις ἐγκατέλειψαν τοὺς ἀνθρώπους. Τὰ νέα ἱερατεῖα διεφύλαξαν σοφίζοντες ἱερεῖς πού δὲν γνώριζαν πῶς νὰ τὴν χειριστοῦν καί τὸ ἀποτέλεσμα: ἡ πρώτη μεγάλη ΕΚΤΡΟΠΗ. Οἱ σοφίζοντες ἔκρυψαν μέσα στὰ ἄδυτα τῶν «ναῶν» (ναῶν μόνο κατ' ὄνομα) τὴν ἐν σπέρματι γνώσιν καί τὴν ἐκποίησαν στοὺς φιλόδοξους ἐξουσιαστές τῶν λαῶν. Ἔτσι οἱ ἡμιπολιτισμένοι ἀντὶ νὰ περάσουν ἢ τίς χιλιετηρίδες πού θά τοὺς δίδασκαν ἢ τὴν περίοδο τῶν ἡρώων ὀδηγῶν, βρέθηκαν ξαφνικά μέ δύναμη ἄγνωστων συνεπειῶν γιὰ τὰ μέτρα τῆς ικανότητός τους. Καί τὸ ἀποτέλεσμα; Τὸ βάραθρο πού εἶχε ἀνοίξει ἡ μεγάλη καταστροφή, δὲ μπόρεσαν νὰ τὸ κλείσουν οὔτε μέ τὰ πτώματα τῶν δούλων οὔτε μέ τὰ πτώματα τῶν πολέμων οὔτε μέ τὸ πτώμα τῆς γνώσης.

Κ αὶ ἰδοὺ πάλι ἡ μητροπολιτική σκέψη. Χτυπημένη καί ζαλισμένη ἀπ' τὸν ὄλεθρο, χωρὶς τοὺς φυσικούς της ὀδηγούς, δέχτηκε κι' αὐτὴ τὴν ἐπίδραση, τὴν γοητεία τῶν «πολιτισμῶν πρόσοψης».

Ζῶντας ὅμως μέσα στὸ χῶρο τοῦ πρώτου πολιτισμοῦ, κάτω ἀπ' τίς ἴδιες φυσικὲς συνθήκες τῶν πρώτων δημιουργῶν τῆς ἀθάνατης γλώσσας, δονούμενοι συνεχῶς ἀπ' τὴν μητέρα φύση, ξανάρχισαν νὰ ζοῦν. Καί ἡ γλῶσσα τους ἦταν ταμπεῖον γνώσεων, ἦταν ἀρχεῖο ἱστορικό, ἦταν ἐργαλεῖο μοναδικό γιὰ νὰ φτιάξει νέα γνώση. Καί ἡ νέα λάμψη πολιτισμοῦ δὲν ἄργησε νὰ φανεῖ. Μάταια θ' ἀναζητοῦν οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου τὴν ἐξήγηση τοῦ μυστηρίου τῶν ἐπτά, ὅπως κακῶς πιστεύουν, αἰώνων Ἑλληνικοῦ Πολιτι-

σμοῦ. Οἱ αὐτοφρεῖς πολιτισμοὶ δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα ὀλίγων αἰώνων, χρειάζονται χιλιετηρίδες γιὰ νὰ γίνουν, χρειάζονται γλῶσσα εὐκαμπτη σὲ νοήματα, ἀναλυομένη σὲ μουσικὰ καὶ μαθηματικὰ διαστήματα, δυναμένη νὰ συνθέσει νέα νοήματα, νὰ παράγει ἡ ἴδια συνδυασμοὺς, πού μόνο οἱ ἠλεκτρονικοὶ ἐγκέφαλοι σήμερα μποροῦν νὰ κάνουν, καί, τέλος, νὰ δώσει πληροφορίες, πού κανεὶς σήμερα ἠλεκτρονικὸς ἐγκέφαλος δὲν θὰ κατορθώσει νὰ ἔχει. Καὶ αὐτὰ ὅλα, γιατί εἶναι, γλῶσσα τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας. Εἶναι ἡ γλῶσσα πού κατασκεύασε τὴν ἐπιστήμη.

Καὶ ἡ ἑλληνικὴ σκέψη προσπάθησε νὰ ξαναπάρει τὴ θέση της. Τὸ μέγεθος αὐτῆς τῆς προσπάθειας δὲν πρέπει νὰ κλειστεῖ μέσα σὲ λίγες γραμμές. Ἐκατοντάδες ὀνόματα ἀγωνιστῶν σὲ κάθε ἐπίπεδο ἀνθρώπινης δημιουργίας θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελοῦν τὰ φωτεινὰ παραδείγματα τῶν ἀνθρώπων. Λίνος, Μουσαῖος, Ὁρφεύς, Ἡσίοδος, Ὀμηρος, Ἡράκλειτος, Πίνδαρος, Ἐμπεδοκλῆς, Πρωταγόρας, Παρμενίδης, Σωκράτης, Θαλῆς, Ἀναξίμανδρος, Πυθαγόρας, Ἀναξαγόρας, Δημόκριτος, Δικαίαρχος, Εὐκλείδης, Ἀμφίων, Φιλάμμων, Θάμυρις, Δημόδοκος, Προναπίδης, Μαρσύας καὶ ἑκατοντάδες ἀκόμη ὀνόματα: ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρίστων ξεπερνᾷ τοὺς τετρακοσίους, ἐνῶ χιλιάδες ὑπῆρξαν οἱ μαθητές τους, γράφανε μὲ ὅλους τοὺς τρόπους τὴν προσπάθεια τῆς ἐπαναφορᾶς — καὶ ἡ τεράστια αὐτὴ προσφορὰ δὲν εἶχε σκοπὸ νὰ γίνεῖ «μετέωρο», νὰ προκαλέσῃ μόνο τὴν ἐκπληξὴ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ σκοπὸς της ἦταν ἡ *πολιτικὴ πράξη*, ἡ ἐφαρμογὴ τῆς γνώσης, ὅπως καὶ ἄλλοτε, στὴ ἀνθρώπινη ζωὴ. Ἀγάλματα, ναοὶ, θεατρικὸς λόγος, ποίηση, ἐπιστήμη, στοχασμὸς, ἔδωσαν τὸ περιεχόμενο τοῦ *Νέου Πολιτισμοῦ*.

Καὶ ἡ Νέα Καταστροφὴ, ἀπὸ «ἀνθρώπων» ἐτούτῃ τὴν φορὰ — γι' αὐτὸ καὶ χειρότερη — χτύπησε πάλι τὴν προσπάθεια. Πρῶτο σπέρμα καταστροφῆς ἡ μόλυνση τοῦ πολιτισμοῦ ἀπ' τὸν περίγυρο. Οἱ Ἕλληνες πιά ἀνθρωποὶ δὲν συνέλαβαν τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν τους. Δὲν κατάλαβαν καὶ οἱ ἴδιοι τὴν ὑποβάθμιση πού εἶχε ὑποστῆ ἡ γνώση ἐγκαταλείπουσα τὴν φυσικὴ τῆς θέσης, τὴν θέση τοῦ «ἥρωος», στὰ χέρια τῶν φιλοδοξῶν πού ἐγίνονταν τύραννοι, στὰ χέρια τῶν ὄνειροπόλων πού ἐβλεπαν τὸ «ἄστυ», χωρὶς τοὺς κινδύνους πού τὸ περιέβαλλαν. Καὶ ἔτσι ξεσπάσαν πόλεμοι ἐσωτερικοὶ, ἔφυγε ἡ γνώση πρὸς ἀλλόγλωσσα κέντρα. Ὁ λόγος ἐγινε φλυαρία. Ὁ μῦθος ἀνερμήνευτος ἐγινε «ἀοιδῶν οἶδε δύστηνοι λόγοι» (ἐλεεινὲς ἱστορίες ποιητῶν), ὅπως ὁ Εὐριπίδης ἔλεγε, καὶ ἡ σοφία διεκωμωδεῖτο στὰ θεάτρα καὶ ἐχλευάζετο.

Καὶ ἔφτασαν κάποτε οἱ Μῆδοι πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ οἱ Ἕλληνες, ὄχι ὅλοι, κατάλαβαν. Ἦταν ἤδη ὅμως ἀργά! Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ γιοῦ τοῦ Φίλιππου, τοῦ βασιλιᾶ τῶν Μακεδόνων, θ' ἀποτελεῖ τὸν «τελευταῖο σπασμὸ» ἀπόγνωσης τοῦ ἐλληνικοῦ νέου πολιτισμοῦ στὸ χῶρο τῶν ἐξουσιαστῶν. «*Ἐδῶ ἴσως βρίσκεται ἡ ἐρμηνεία τῆς πνευματικῆς στάσης τῶν ἀρχαίων πόλεων στοὺς ἡγεμονισμούς πού ὀδήγησαν στὴ Ρώμη... Οἱ Δελφοὶ δὲν ἐτοίμασαν ποτὲ κοσμοκράτορες*»⁸.

Καὶ ἡ Ρώμη γεννήθηκε. Οἱ ἐλληνιστικοὶ (ὀρθότατα ἀποκαλοῦνται ἔτσι) χρόνοι προετοίμασαν τὸ δρόμο τῶν ρωμαϊκῶν συμβόλων. Τὸ τερατῶδες λάθος τῶν Πτολεμαίων νὰ παραδώσουν

8. Παισαβίας, «*Βοιωτικά*», IX, 31, 4.

τὰ ἅγια τῆς γνώσεως τοῖς κυσὶ μὲ τίς βιβλιοθήκες τοῦ Βρουχίου τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐν μέσῳ δηλαδή λαῶν ποὺ καμμιὰ σχέσηη δὲν εἶχαν μ' αὐτὴ τὴν κληρονομιά, ἔγινε ἡ αἰτία τῆς δεύτερης μεγάλης καταστροφῆς. Ἡ Ρώμη ἐπικράτησε. Ἡ Ἑλλάς στὴν Πύδνα ἄφησε τὴν τελευταία της πνοή.

Αὐτὸ ποὺ ἐπηκολούθησε μιὰ λέξη τὸ χαρακτηρίζει: Ἔρεβος. Καὶ εἶναι γραικύλοι οἱ ὠραιοποιοῦντες τὸ Ἔρεβος, ὅταν λέγουν πῶς «τάχα μου τάχα», ἡ Ρώμη ὑπετάγη παρ' ὅλα αὐτὰ στό Ἑλληνικὸ Πνεῦμα. Ὅλοι οἱ στίχοι, σὲ ἐλεγειακὸ μέτρο, ποὺ ὑμνοῦν τὸ γιὸ τοῦ Λυκόρτα Πολύβιο, δὲν θὰ μπορέσουν ποτὲ νὰ μᾶς ἀποδείξουν πῶς αὐτὸς ὁ δειλὸς ὑμνητῆς τῆς Ρώμης σταμάτησε τὴν ὄργη της, ὅπως μᾶς λέει ὁ Πausanias (Ἀρκαδικά, 30), κατὰ τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ Ἱστορία ἀποδεικνύει τὰ ἐντελῶς ἀντίθετα: τίποτα δὲν σεβάστηκαν. Τὸ τί ἐπακολούθησε μὲ μιὰ φράση πάλι θὰ τὸ φωνάξω: *Αἰδῶς Ρωμαῖοι!*

Καὶ ἡ Ρώμη ἔγινε Βυζάντιο. Καὶ τὸ Βυζάντιο ἔγινε Χριστιανισμός. Καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸ Πνεῦμα, ποὺ ἔζησε καὶ σπούδασε τοὺς Ἑλληνιστικὸς χρόνους, ἔπαιξε πάνω στὴν ἀντίθεσή του μὲ τὸν Χριστιανισμὸ (ἰουδαϊκῆς προέλευσης). Καὶ ἔγινε ὁ συμπαράστατης τῶν νέων ἐξουσιαστῶν. «Ὁ Χριστιανισμός, ἔλεγαν, διαδίδεται διὰ τῶν Ἑλλήνων»⁹. Καὶ ἡ Ἑλλάς ἔπεσε μεταξὺ δύο πυρῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα τὸ χαρακτηρίζει ἡ λέξη *ξεπάτωμα*. Ἡ μανία καταστροφῆς τῶν ἀρχαίων ναῶν, τὸ σπάσιμο καὶ ἡ κλοπὴ τῶν ἀγαλμάτων, ἡ διαρπαγὴ καί, τέλος, ἡ βάρβαρη ὑποδούλωση καὶ μεταχείριση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ σὰν φορέως τοῦ ἀντιεξουσιαστικοῦ πνεύματος, εἶναι μιὰ

φτωχὴ ἀπαρίθμηση τῆς τραγικῆς συμφορᾶς.

«Τοῖς τὰ Ἑλληνικὰ διεξιούσι μαθηματα καὶ μὴ διὰ παιδευσιν μόνον ταῦτα παιδευόμενοι, ἀλλὰ καὶ ταῖς δόξαις αὐτῶν ταῖς ματαιαῖς ὡς τό βέβαιον ἐχούσαις ἐγκειμένοις, ὥστε καὶ ἑτέρους, ποτὲ μὲν λάθρα ποτὲ δὲ φανερώς ἐνάγειν αὐταῖς καὶ διδάσκειν ἀνευδοσιᾶστος, ἀνάθεμα»¹⁰.

Τί νὰ πρωτοθαυμάση κανεὶς: τὴν ἀμάθεια ἢ τὴν θρασύτητα ἐνὸς τέτοιου κειμένου ποὺ ἀπευθύνεται σὲ Ἑλληνες!

Καὶ ἡ πορεία συνεχίστηκε. Νέοι λαοί, νέες παραδόσεις, νέοι «πολιτισμοί» στηριγμένοι σὲ ποταμοὺς ἄσκοπων θυσιαῶν, σὲ ὕβρεις πρὸς τὴν ἄγνωστη δύναμη τῆς φύσης, πρὸς τοὺς νόμους της, πρὸς τοὺς ἀδιανόητους σκοποὺς της, ὑψώσανε νέα σύμβολα, μιμούμενοι πολιτισμόν.

Τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ σημερινὴ ἀνθρωπότης!

Κι' ἐμεῖς, μὲ τὸ ραχάτι ποὺ ἔχει κυριέψει τὴ σκέψη μας, μὲ τὸ κυνήγι τῆς εὐημερίας, προσαρμοσμένοι τοποτηρητές, ὅπου κι' ἂν εἴμαστε, τῶν ἐξουσιαστῶν, ἔχοντας μπροστά μας τὸ νέο μοντέλο (χρησιμοποιῶ ἐδῶ τὴ λέξη τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητας), τὸν «ἐπιτυχημένο ἄνθρωπο», ποὺ μᾶς τὸν προβάλλουν μὲ κάθε μέσο, ὥστε αὐτὸ νὰ γίνεῖ τὸ μόνιμο μοτίβο, νὰ μᾶς γίνεῖ «τρόπος ζωῆς», πάθαμε ἀποβλάκωση.

«Ἡ πνευματικὴ παρακμὴ τῆς γῆς ἔχει τόσο πολὺ προχωρήσει, ὥστε οἱ λαοὶ κινδυνεύουν ν' ἀπολέσουν καὶ τὴν τελευταία πνευματικὴ ἰκμάδα, ἡ ὁποία τοὺς παρέχει τὴν δυνατότητα ν' ἀντιληφθῶν αὐτὴ τὴν παρακμὴ καὶ νὰ τὴν ἐκτιμῆσουν ἀνάλογα. Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ διαπίστωση δὲν ἔχει καμμιὰ σχέσηη μὲ τὴν ἀπαισιοδοξία ἐναντι

9. Η. Τσατσόμοιρος, «Αἰγαῖο Βουνό», σελ. 56, ἐκδόσεις «Πύρινος Κόσμος».

10. Σμπῆ Μπ., «Οἱ Ἑβραῖοι», σελ. 26 καὶ 27.

τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλά βέβαια οὔτε καί μέ τήν αἰσιοδοξία, γιατί τό σκοτεινίασμα τοῦ κόσμου, ἡ φυγή τῶν θεῶν, ἡ καταστροφή τῆς γῆς, ἡ μαζοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, τό μῖσος καί ἡ ὑποψία ἐναντίον κάθε δημιουργικοῦ καί ἐλεύθερου, προσέλαβε στό σύνολο τῆς οἰκουμένης μιά τέτοια ἔκταση, ὥστε οἱ παιδιάστικες κατηγορίες τῆς αἰσιοδοξίας καί τῆς ἀπαισιοδοξίας νά γίνουν ἀπό καιρό καταγέλαστες»¹¹.

Καί τὸ σήμερα χειρότερο ἀπ' τὸ χθές. Οἱ νέοι, λέμε, δὲν σέβονται καμμιά ἀξία. Ποιὲς ἀξίες ὅμως τοὺς καλοῦμε νὰ σεβαστοῦν; «Γλαῦκ' Ἀθήναζε».

Οἱ νέοι δὲν σέβονται τίς πονηριὲς ποὺ

ξέρουν τὰ γερατεία· καὶ λέω πονηριὲς καὶ ὄχι πείρα, γιατί ὅποια πείρα κι' ἂν ἀποκτήσεις ἀπ' ἓνα περιβάλλον ζωῆς πονηρό, εἶναι πονηριά. Αὐτὴ εἶναι ἡ λέξη! «Γλαῦκ' Ἀθήναζε».

Μᾶς τρομάζουν ὅλα αὐτά, γιατί «τό μαχαίρι ἔφτασε στό κόκκαλο».

Πιστεύω, ὅτι, τώρα ποὺ ἡ θρασύτητα καὶ ἡ πρόκληση τῶν «παρὰ φύσιν» πλησιάζει τὸ «σημεῖο ρήξεως», τώρα ποὺ ἔγινε «τρόπος ζωῆς» τὸ παρὰ φύσιν, τώρα πρέπει νὰ ξανακουστῆ ὁ «ΔΙΟΣ-ΛΟΓΟΣ».

Καὶ αὐτὸ δὲν εἶχε γίνει σωστὰ γνωστό, οὔτε τὴν ἐποχὴ ποὺ οἱ κουκουβάγιες φτεροκοποῦσαν στὴν Ἀθήνα.

11. Συνοδικό Ζ' Οἶκ. Συνόδου 787 μ.Χ.

12. Μ. Χάιντεγκερ, «Εἰσαγωγή στή Μεταφυσική».